

Oppikurssi sosialismissa

Laatinut ALGERNON LEE

Julaistaan Rand-koulun kirjenvaihtoläkyinä. Koulun luovalla Säkenille mukauttu

LÄKSY XIV.

Kapitalismin taloustieteelliset perusteet. 4.

Palkkatyö. — Palkkatyöläisten asema on muutamissa suhteissa huonompi ja muutamissa suhteissa parempi kuin henki-orjien tahi maaorjien. Se räikeästi eroaa kummastakin. Kysymys tästä paremmuudesta on toisarvoinen, koska orjuus enempää kuin maaorjuus ei enää voi palata. Mutta tärkeätä on ymmärtää, missä suhteessa palkkaorjuus eroaa näistä aikaisemmista työläisten luokka-asemista. Tämän ymmärtämistä riippuu seuraavien probleemien ymmärtäminen:

Koska orjat ja maaorjat kapi-noivat turhaan, niin onko mahdollista, että palkkatyöläiset voivat vapauttaa itsensä? Koska entiset vallankumoukset ovat vain kohottaneet toisen hallitsevan luokan toisen tilalle, niin onko mahdollista, että köyhälistön vallankumous tekee lopun luokkavallasta? Missä suhteessa pitää nykyisen työväenliikkeen menettelytapojen erota entisaikojen luokkataisteluista? Millä tavalla tulee työväenluokan suhtautua kapitalistiluokkaan ja muihin yhteiskuntaluokkiin? Vastataksemmen näihin kysymyksiin meidän täytyy tarkasti käsittää palkkatyöläisten yhteiskunnallisen aseman ja heidän suhteensa toisiin yhteiskuntaryhmiin.

Henkiorja oli laillisessa suhteessa samassa asemassa kuin he-

vonon tai lehmä. Hän oli itse kappale omaisuutta, eikä voinut omistaa mitään. Mutta vaikka laki ei antanut hänelle mitään suojaa, niin omistajan oma etu takasi hänelle ainakin välttämättömimmät elintarpeet. **Hänellä ei ollut oikeuksia enempää kuin velvollisuuksiakaan elämänsä ylläpitämiseen nähden.**

Maaorja oli lakien mukaan sidottu määrättyyn asuinpaikkaan, määrättyyn työnantajaan ja määrättyihin tehtäviin. Hänellä oli laillinen oikeus saada itselleen elämisen keinoja. **Hänen suhteensa herransa oli henkilökohtainen ja edellytti molemminpuolisia oikeuksia ja velvollisuuksia.**

Palkkatyöläisen laillinen asema muodollisesti eroaa kapitalistien asemasta. Teoreettisesti katsoen palkkatyöläinen on oikeutettu menemään minne haluaa, tekemään sellaista työtä kuin haluaa, olla kenen työnantajan palveluksessa hyvänsä, tahi olla työtä tekemättä, jos hän niin suvaitsee. Hänen suhteensa työnantajaan perustuu, teoreettisesti katsoen, vapaaehtoiseen sopimukseen, jonka kumpikin puoli voi purkaa milloin vain tahtoo. **Hän yksin vastaa elämästään, mutta hänellä ei ole laillista oikeutta vaatia itselleen jotain määrättyä elämisen keinoja.** Käytännössä, ollen kykenemätön itse antamaan itselleen työtä, hän on

pakotettu tekemään kontrahdin jonkun kapitalistin kanssa sellaisilla ehdoilla kuin työmarkkinoitten asema määrää. Vaikka molemmat puolet teoreettisesti ovat yhdenarvoisia, niin käytännössä heidän asemansa on hyvin eriarvoinen, koska **työläisen tarve saada työpaikan tavallisesti on paljon suurempi kuin kapitalistin tarve saada jonkun määrätyn työläisen.**

Pääoma. — Kun puhumme kapitalisteista, tarkotamme sillä kapitaalini eli pääoman omistajaa. Mutta mitä on pääoma?

Porvarillisen taloustieteen kansantajuiset selittäjät sanovat, että se on "kaiken tähän asti jo tehdyn työn tulokset, joita säästetään tulevaa tuotantoa varten". Mutta tarkastakaamme lähemmin tätä selitystä! Tämän määritelmän rajojen sisälle saamme toiselta puolelta terästehtaat ja kutomot, rautatiet, niiden kaluston, y. m. Jokainen myöntää, että ne ovat "pääomaa". Mutta toiselta puolelta näemme siinä onkikoukkuja, siinäneuloja, puutarhatyökaluja y. m. sellaisia. Ainoastaan saivartelija kutsuisi näitä "pääomaksi" ja niiden omistajia "kapitalisteiksi". Mutta molemmat ryhmät kuuluvat niihin esineisiin, jotka ovat "tähän asti tehdyn työn tuloksia, joita on säästetty tulevaa tuotantoa varten". Ja näitten mainitsemiemme äärimäisyyksien välillä on suuria ja pieniä, halpoja ja kalliita, monipuolisia ja yksinkertaisia. Missä on vedettävä raja niiden välillä? Mitkä niistä ovat "pääomaa" siinä merkityksessä missä yhteiskunnan tulee käyttää tätä sanaa?

Me sanomme, että **"pääomaa" ovat ne tällaiset esineet ja laitokset, joita käytetään palkkatyön**

avulla ja jotka antavat tuloja omistajalle vaikka hän itse niitä ei käyttäisikään. Pääomaksi emme sano esineitä, joita omistaja käyttää vain omiksi tarpeikseen.

"Pääomalle" on liikevoiton tuottaminen yhtä ehdoton edellytys kuin sydämen sykkiminen on ihmisen elämälle. Jos ihmisen sydän lakkaa sykkimästä, hän lakkaa olemasta ihminen ja muuttuu raadoksi. Tuotannon välineet, jotka lakkaavat tuottamasta liikevoittoa omistajalleen, samalla lakkaavat olemasta "pääomaa".

Tällä tavalla rajottaen "pääoma"-nimityksen käyttöä marxilaiset taloustieteilijät tarkasti ilmaisevat sen merkityksen, jossa tuota sanaa tavallisesti käytetään ja säästyvät puhumasta sellaista roskaa, kuin että kaikki ihmiset ovat olleet kapitalisteja siitä saakka kun ensimmäinen metsäläisihminen oppi käyttämään nuijaa lyödäkseen jäniksen kuoli-aaksi, tahi keppiä, jolla hän tonki juuria maasta.

Kaikki rakennukset, koneet, työkalut, raaka-aineet, y. m., joita käytetään kaivannoissa, ja jotka omistaa toinen ryhmä henkilöitä ja toinen henkilöryhmä niitä käyttää, kutsutaan **teollisuus-pääomaksi.** Mutta onko olemassa muitakin pääoman muotoja?

Tavataan puhua "luonnollisista tuotannon lähteistä". Tavataan erottaa toisistaan maa- ja teollisuus-pääoma. Näin tehdään kahdestakin syystä. Ensiksi, maata on olemassa jotensakin muuttumattomasti sama määrä, kun sitä vastoin rakennusten, koneitten y. m. määrää voi rajattomasti lisätä. Toiseksi, maan viljeleminen palkkatyön avulla muka ei ole yleisenä sääntönä, ja tavallis-

ta on, että missä viljelijä ei ole maan omistaja, niin suhde hänen ja maanomistajan välillä on muka toisellaan kuin teollisuudenharjoittajain ja teollisuustyöläisen välillä. Sen sijaan, että omistaja saa koko työn tuloksen, maksaen työläiselle määrätyn palkan, maanviljelyksessä työskentelevä vuokraaja muka pitää itse työnsä tuloksen, maksaen maanomistajalle vuokran, ja itse pitäen loput.

Mutta vaikka emme voikaan lisätä maan pinta-alan suuruutta, niin voimme kaikellisilla parannuksilla lisätä maanviljelyskelpoisuutta. Tämän kautta ero "luonnollisen" ja "keinotekoisien" tuotannon välillä vähitellen katoaa. Me käytämme palkkatyötä maatöissäkin yhä enenevässä määräsä, ja maanviljelyksessä käytettyjen teknillisten apuneuvojen sekä siitä johtuvien työsuhteitten muoto muuttuu yhä nopeammin samallaiseksi kuin teollisuudessa käytettyjen.

Maanviljelyspääoman ja teollisuuspääoman välillä kuitenkin on olemassa vielä nykyään siksi paljon eroavaisuuksia, että selvyuden vuoksi mainittakoon niitä erikseen kussakin eri tapauksessa.

Mutta miten on rahan ja sellaisen tavaran laita, jota ei käytetä välittömästi tuotannon välineinä? Ovatko ne "pääomaa"? Usein kylläkin ovat.

Tehtailijalla pitää olla varasto valmiita tavaroita tilauksien täyttämiseksi. Hänellä myös pitää olla jonkun verran käteistä rahaa juoksevien kulujen peittämiseksi. Koska nämä ovat välttämättömiä osia hänen liiketoiminnastaan ja ilman niitä hän ei voi menestyksellä tuottaa tavaroita, niin on

meidän laskettava nämä teollisuuspääoman joukkoon.

Sitten meillä ovat kauppiaat, tuonti- ja vientikaupan edustajat, tukkukauppiaat, agentit, vähittäiskauppiaat, — joiden kästen kautta tavaroiitten täytyy kulkea ennenkuin ne joutuvat kuluttajalle. Heidän rikkautensa on sijoitettu välimiisiin tavaroihin, joita emme voi kutsua tuotannon välikappaleiksi, mutta jotka kutsumme **kauppapääomaksi**.

Ja lopuksi meillä on rahojen sijoittajia, jotka saavat korkoja rahoilleen, vaikka eivät omista jotain määrättyä tavaramäärää tai teollisuuslaitosta, — ja meillä on joukko pankkiireja, börsiasioitsijoita, uusien yritysten takaajia ja alkuunpanijoita, joille rahojen sijoittajat uskovat rahojaan pankkisijoituskseen, lainojen tai osakeostojen kautta, ja jotka ohjaavat näitä sijoituksia siihen taikka tähän sijoituspaikkaan saadakseen sille korkoja. Onko tällaisten ihmisten omaisuus "pääomaa"? Meidän on kutsuttava sitä sillä nimellä, sillä sen omistajat ovat kapitalisteja. Me kutsumme sitä "**finanssipääomaksi**".

Rahan omistaminen muodostuu tulo lähteeksi ainoastaan sikäli kuin sitä "sijoitetaan", — toisin sanoen, sikäli kuin muutetaan tämä raha teollisuus- tai kauppa-pääomaksi, vaihdetaan sitä tuotannon välikappaleisiin tai tavaroihin näiden siirtyessä tuottajilta kuluttajille. Finanssipääomana näin ollen eroaa muista pääoman muodoista vain näennäisesti.

Kapitalismi ja köyhälistö. — Kaksi edellytystä on välttämätöntä kapitalistisen teollisuustuotannon nousulle. Ensiksi on pitänyt keksiä luonnon voimalla käytettyjä koneita, joita käyt-

täen työläiset voivat tuottaa paljon enemmän kuin he tarvitsevat elatustaan varten. Toiseksi pitää olla saatavissa suuri joukko työläisiä, joita voidaan palkata hoitamaan näitä koneita palkalla, joka on huomattavasti pienempi kuin heidän tuottamiensa tavaroitten arvo. Maassa, missä työläisillä on helppo pääsy käsiksi maahan, metsiin ja kalastukseen, parhaat koneet eivät voi toimia pääomana, sillä noissa oloissa työläisiä ei voida saada työhön sellaisella palkalla, että teollisuus tuottaisi tuntuva voittoa omistajilleen.

Kuudentenatoista, ja sitä seuraavina vuosisatoina, samalla aikaa koneitten alkavan kehityksen kanssa, Suur Britannian hallitsevat luokat loivat omaisuutta vailta olevien työläisten proletariaatin, riistämällä kansanjoukoilta niiden muinaiset maanomistusoikeudet ja muuten köyhdyttämällä niitä. Muissa Europan osissa tämä prosessi alkoi vähän myöhemmin. Yhdysvalloissa sama tarkoitusperä on saavutettu myöntämällä maita kapitalisteille ja korporationeille, suojelustulleilla ja muilla keinoilla, ja väkiluvun nopea kasvaminen siirtolaisuuden kautta on helpottanut tätä prosessia.

Kun kapitalistinen teollisuus kerran pääsee alkuun, niin se musertaa riippumattoman käsityöläisen ja pikkuviljelijän työn sen kautta, että koneitten jatkuva kehitys tekee konetyön tuottavamaksi kuin käsityön ja sen tulokset paljon helpommiksi. Hyöty tästä lankeaa miltei yksinomaan kapitalisteille. Vararikkoon saatetut pikkutuottajat muuttuvat palkkatyöläisiksi ja suurpääoma imee itseensä niiden omaisuuden.

Työvoima kauppatavarana. — Kun on olemassa kapitalistiselle tuotannolle edellämainitut kaksi tarpeellista edellytystä, niin köyhälistön työvoima, — sen ruumiinvoimat, taito ja tieto — tulee kauppatavaraksi, jonka hinnan ja arvon määräävät samallaiset seikat, jotka määräävät raudan tai kankaitten hintaa.

Työnantaja on työvoiman ostaja ja työläinen on työvoiman myyjä. **Työn hintaa kutsutaan palkaksi.** Työmarkkinoitten tarjonnan ja kysynnän vaihtelut vaikuttavat palkkoihin ja palkkojen nousu ja lasku vaikuttaa työvoiman tarjontaan ja kysyntään, — aivan samalla tavalla kuin kaikkien muittenkin tavaroitten laita on.

Työvoiman hintana pyrkii olemaan sen arvo, kuten kaikkien tavaroihin nähden. Lukuunottamatta tilapäisiä vaihteluja puolelle ja toiselle, voimme sanoa, että työn keskimääräinen hinta aina lähentelee sen arvoa.

Palkkalaki. — Mikä on sitten työvoiman arvo? Vastatkaamme tähän kysymykseen soveltamalla siihen ennen tekemämme "arvon lain" määritelmän. Siten saamme seuraavan säännön:

Määrätyn työvoiman määrän arvo riippuu siitä työn määräsistä, joka silloin yleisesti vallitsevissa olosuhteissa tarvittaisiin sen synnyttämiseksi.

Valaiskaamme tätä sääntöä seuraavalla esimerkillä: Jos yhden viikon aikana kulutettavan työvoiman tuottamiseksi tarvitaan yhtä paljon työvoimaa kuin tarvitaan yhden kultaunssin tuottamiseksi, niin yhden viikon palkka olisi samanarvoinen kuin yksi unssi kultaa.

· Mutta kuinka "tuotetaan" työvoima? Sikäli kuin työläinen tekee työtä, hän kuluttaa työvoimaansa päivä päivältä. Sikäli kun hän syö, nukkuu ja jatkaa sukuaan, hän päivä päivältä uudestaan rakentaa ylös työvoimansa. Työvoiman tuottaminen sus on työläisen pitämistä työkykyisenä ja kykenevänä siirtämään ja kasvattamaan jälkeläisiä. Niinpä saamme seuraavan määritelmän:

Työpalkka pyrkii olemaan juuri niin suuri, että se riittää elättämään hänet ja tekemään hänelle mahdolliseksi kasvattaa uuden työläisten sukupolven ottamaan kuluneitten työläisten paikan.

Huomattakoon, että tämä on yleinen sääntö, joka yleensä katsoen kelpaa kuvaamaan työläisten keskimääräistä elintasoaa. Jos ottaisimme tarkastaaksemme eri-

näisiä yksityisiä työläisiä, voisimme kyllä löytää poikkeuksia tästä säännöstä, — mutta ne eivät muuta itse sääntöä. Myös huomattakoon, että tämä sääntö on tehty edellyttäen että työvoiman kysyjäin ja tarjoojain välillä vallitsee vapaa kilpailu. Sikäli kuin tätä kilpailua rajotetaan puolelta tahi toiselta, työvoiman hinta saattaa kohota arvonsa ylä- tahi alapuolelle — toisin sanoen, maksettu palkka saattaa olla joko suurempi tahi pienempi sitä, mitä työläinen välttämättömästi tarvitsee elämänsä ylläpitämiseksi. Lopuksi muistettakoon, että lause "riittävä antamaan välttämättömän elatuksen" on jonkun veran venyvä, sillä eri maitten ja eri olojen työläisillä on erilaiset elintasot, — he eri tavalla käsittävät, mikä on heille "ehdottomasti välttämätöntä".

